

**Plan rada recitatorske sekcije
za devetogodišnje
osnovno obrazovanje
sa uputstvom za organizovanje
takmičenja**

Odobren na sjednici Aktiva
30.8.2010.g.

Tijana Luković,prof.

Recitatorska sekcija

Jedna riječ može da ima mnogo značenja, zavisno od cjeline misli u kojoj se nađe, a takođe se može i izgovoriti u nebrojenim nijansama. Koju ćemo joj boju dati – pitanje je našeg umijeća da vladamo jednom od najvećih umjetnosti – umjetnošću govora. Recitovanje je oblik govorenja u kome riječi oblače svoje najsvečanije ruho.

Recitatorska sekcija može u svom radu u velikoj mjeri da uđe u tajne ove umjetnosti i da obezbijedi kreativno ispoljavanje i razvijanje mladih – njihove mašte, misli, osjećanja, volje i karaktera, i mnogih pozitivnih osobina.

Časovi recitovanja su prava svetkovina riječi, pa je tako i šansa za stvaralaštvo učenika. Oni podstiču učenika na izražajno kazivanje i na intezivnije misli i emocije.

U okviru rada sekcije, a pogotovu pripreme za razna takmičenja, prvi, izuzetno važan, korak je *izbor recitacije*, tj. poetskog teksta. Zajedno sa učenicima treba izabrati stihove koji su biseri naše i svjetske literature. Treba imati u vidu da, ako je, na primjer, pjesma koju smo izabrali pisana ekavicom, takav tekst nije potrebno „ijekvizirati“, osim ako postoji kvalitetan i autorizovan „prejev te pjesme“. A na žiri nikako ne smije da utiče narječje, već ljepota i bogatstvo riječi. Drugi značajan korak jeste uputiti učenike na određena *pravila dobrog recitovanja*: kao uživjeti se u tekst, prirodno toplo i spontano ga kazivati i tako se ponašati, pravilno i jasno izgovarati glasove; obojiti i naglasiti riječi i stihove prema sadržaju koji izražavaju; mijenjati jačine i brzine izgovora riječi i rečenica u zavisnosti od značenja; slušati i analizovati snimke dobrog recitovanja, a onda zajednički proučiti pojedine stihove.

Časovi recitovanja najčešće su monotoni, a mogu biti vrlo zabavni. Za ovo je dovoljno podstaći učenike da samostalno pripreme recitovanje izabranih stihova, da prouče njihov sadržaj i odrede način interpretacije. Samostalno mogu odrediti i žiri, odrediti dosjetljive učenike za najavljiivače, muzičku pratnju uz gitaru ili reprodukciju muzike i "žurka" je gotova. Tu onda dolaze aplauzi, šale i vrlo uzbudljiva atmosfera slobodnog stvaranja i radovanja, dakle, doživljaj za sve prisutne. Uostalom, treba samo povjeriti učenicima da oni režiraju čas i biće sigurno interesantno.

Pohvale i nagrade rađaju želju da se ponovi uspjeh, izazivaju oduševljenje i svijest o sopstvenoj vrijednosti, mada tu svaki iskusan nastavnik zna da treba voditi računa da se ne dese kontra efekti, kao i u svakoj nastavi.

Evo jednog provjerenog modela rada recitatorske sekcije, tj. plana i programa rada koji se, u principu, može primijeniti u svim razredima devetogodišnje osnovne škole, s tim što se izmjene vrše samo u izboru recitacija prema uzrastu učenika. Treba još dodati da nastavnici koji vode dramske sekcije u velikoj mjeri mogu iskoristiti ovaj tip programa, jer je praksa pokazala da se sa učenicima mogu postići odlični rezultati.

SEPTEMBAR: 5 sastanaka

1. Formiranje sekcije

U recitatorskoj sekciji ne treba da bude više od desetak učenika. Učenike na prvom sastanku treba upoznati sa zadacima i ciljevima, izvršiti izbor rukovodstva, predložiti plan rada za tekuću godinu, plan javnih nastupa, izbor nosilaca nekih aktivnosti i utvrditi načine praćenja realizacije programa.

2. Činioci izražajnog kazivanja, artikulacija

Artikulacija je pravilno izgovaranje glasova. Nastavnik mora objasniti učenicima značaj pravilnog izgovora glasova i riječi. Učenici često "gutaju" glasove na kraju riječi ili ih ne izgovaraju u potpunosti, pa nastavnik takvu grešku mora otklanjati sistematskim vježbama. Vježbe se sastoje u tome da svaki učenik čita ili govori tzv. zasićene tekstove, u kojima se češće pojavljuju pojedini glasovi kod kojih se može pogriješiti, kao: č, ć, h, r, l, lj, dž. Ti tekstovi mogu biti kraće priče, rečenice, brojalice, brzalice i sl. Svaki član sekcije kazuje ove tekstove, a onda se daju korekcije u izgovoru. Potrebno je voditi računa da djeca ne „gutaju“ zadnje slogove u pjesmi.

3. Činioci izražajnog kazivanja, dikcija

Pravilno i lijepo izgovorene riječi i rečenice zavise od težine umjetničkog teksta, od čitaočevih govornih mogućnosti i stepena savladanosti čitanja. Lijepa dikcija zavisi od: *jasnog izgovora* riječi i rečenica, *načina naglašavanja* (gramatičko naglašavanje-pravilno akcentovanje riječi, *logičko naglašavanje* – naglašavanje smisla riječi u rečenici, *psihološko naglašavanje* - emocionalna obojenost, emotivno naglašavanje, emotivni akcent) i *boje riječi*, tj. prilagođavanja boje glasa određenoj situaciji čime se utiče na raspoloženja slušalaca.

Na ovom času obezbijediti slušanje primjera recitovanja poznatih glumaca. Izvršiti analizu dikcije kroz konkretne primjere.

4. Akcenatske vježbe

Gramatičko naglašavanje, tj pravilno akcentovanje riječi i rečenica je od velikog značaja, ali se često zanemaruje, pogotovu u nižim razredima kada se radi o ovoj sekciji. Ako je nastavnik izabrao književni poetski tekst za kazivanje, **nikakav lokalni izgovor riječi nije apsolutno dozvoljen!** Zato se ovom problemu mora posvetiti velika pažnja. Lokalni izgovor riječi, nesporno, može biti oblikovni segment određene književnikove zamisli, ali, on mora biti kompatibilan sa idejom teksta, stoga i reprodukcija takvog književnog materijala zahtijeva boju i ton te kompatibilnosti. Tada treba odstupati od književne jezičke norme i interpretaciju pažljivo „uskладiti“ sa namjerom i namjenom teksta.

Poslije kraćeg izlaganja o akcentima u našem književnom jeziku i tipičnim odstupanjima u lokalnom govoru, koji bi trebalo da bude ilustrovan primjerima i grafičkim prikazima, prelazi se na vježbe. Članovi sekcije pojedinačno, u paru ili u grupi, biraju odlomak iz teksta, akcentuju ga, a onda ga, nakon pripreme, čitaju, dok ih ostali prate, koriguju i procjenjuju. U ovu svrhu se može koristiti i magnetofon, radi pažljivijeg praćenja i ilustrovanja.

5. Vježbe intonacije i vježbe inteziteta (jačine) glasa

Intonacija je muzička strana govora, glasovno prilagođavanje govornoj situaciji.

Intezitet je (jačina glasa) izražavanje i naglašavanje govornih situacija koje moraju biti motivisane i prirodne.

U isticanju značaja intonacije dobro je istaći primjer vježbe kada svaki član sekcije istu predloženu riječ izgovori na različite načine. Na primjer, izgovaraju je tako da izraze bol, nježnost, srah, prezir, naredbu i sl. Dok jedan govori, drugi prate i procjenjuju.

Kod vježbi inteziteta treba znati da previše jako ili previše tiho kazivanje djeluje neprimodno i zamara slušaoca, pa je neophodno da pri ovome jačina glasa bude najčešće srednja. Uz to, zavisno od sadržaja, teksta, jačinu glasa treba varirati, ali ne praviti velike, nagle i česte promjene, što može da djeluje izvještačeno.

Potrebno je slušanje tekstova zvučne čitanke, praćenje, imitiranje, procjenjivanje intonacije i inteziteta.

OKTOBAR: 4 sastanka

1. Vježbe tempa, ritma

Tempo određuje dužinu trajanja čitaočevog tona i brzinu čitanja tj. izgovaranja. Tempo izgovaranja riječi diktira govorna situacija. U zavisnosti od situacije, brže i sporije izgovaranje teksta doprinosi ljepoti njegove reprodukcije. Jednolična brzina govorenja, recitovanja, zamara slušaoca, brzo postaje dosadno, te je zavisno od sadržaja teksta, treba mijenjati.

Ritam je naizmjenično mijenjanje govornih elemenata. Svako pjesmi odgovara različit i tempo i ritam.

Na ovom času takođe treba obezbijediti slušanje primjera recitovanja poznatih glumaca i zajednički analizovati slušani materijal.

2. Obrada jedne izabrane pjesme

Dok učenici žmure, nastavnik čita pjesmu. Prvi utisci, analiza slika, osjećanja, misli... Samostalno ili grupno utvrđivanje (obilježavanje) akcenata, tj. onih mjesta koje treba posebno naglasiti u recitovanju, onih koja se ističu ljepotom i snagom. Mjesta koja nijesu akcentovana treba uzdržano, štedljivije kazivati, kako bi se ostavila snaga za akcentovana mjesta i čitavoj pjesmi obezbijedile različite nijanse u boji i intezitetu.

Pjesmu nije potrebno učiti napamet, posebno nije preporučljivo učiti je odmah napamet pa onda vštiti potrebne korekcije u izgovoru, jer će učenik stalno ponavljati greške. Praksa je pokazala da treba učiti strofu po strofu, ako ne i stih po stih, jer ono što se od početka nauči pravilno – trajno je. Čak je preporučljivo, poslije predstavljanja pjesme prvi put, učeniku davati strofu više na svakom sastanku! Time ćete izbjeći mukotrpnu korekciju ukorijenjenih grešaka.

3. Pauze u recitovanju, ponavljanje i refreni

Važno je znati da pauze u tekstu mogu biti: *gramatičke* – obilježene znacima interpunkcije, - *logičke* – koje označavaju kraj recitovanja neke cjeline i *psihološko – emocionalne*, koje označavaju izražavanje raspoloženja.

Prema tome, pauza ima višestruku ulogu: produžava prethodne i uvodi u naredne misli i osjećanja, dajući im veću težinu, tj. značaj, jer podstiče radoznalost, iščekivanje, napetost. Osim toga, pauza označava one podtekstove, one suptilne nijanse izraza, koji se samo naslućuju. Uz to, omogućava recitatoru predah i normalno disanje. Nepravilno upotrijebljena pauza može da umori recitatora i razbije tekst. Zato se u analizi teksta mjestu i dužini pauze posvećuje najveća pažnja.

Na izabranoj pjesmi se u individualnom radu omogućuje učenicima da samostalno tragaju za rješenjima pauza, a onda se u frontalnom radu o tome raspravlja.

Da bi se izbjegla monotonija podvlačenja rime, ponavljanja i refrena, koja pjesmi inače, pojačavaju značenja, potrebno ih je obojiti različitim nijansama u recitovanju.

4. Istraživanje oblika izražavanja pjesme

Po završetku obrade pjesme sa pomenutim činiocima izražajnog recitovanja, treba skrenuti pažnju na još neke zadatke, ne manje važne. Treba imati u vidu da se pred sam početak recitovanja stvara trenutak usredsređenosti. Tek kada se publika smiri, recitator malo zatvorenih očiju u čutanju zamišlja prvu sliku iz pjesme. Iza toga počinje recitovanje smireno i uzdržano, da bi u postepenoj gradaciji varirale boja i intezitet kazivanja. U trenucima najvećeg poniranja, mogu se koristiti i suprotnosti u izrazu: osmijeh kroz suze, grčevit mir u prostoru, pribrano zadovoljstvo u gorčini i sl.

5. Vježbe vizuelnog kontakta, mimike i gestikulacije

Vizuelnim kontaktom recitator provjerava kako ga slušaoci prate i time održava uvjerljivost govornog izražavanja. Ne treba pogled „skameniti“ na jednog slušaoca i time zanemariti ostale slušaoca kao da su manje važni, ali i u tome treba biti umjeren.

Treba, takođe, voditi računa o diskretnosti gestova i mimike. Oni moraju biti jednostavni, prirodni, i odmjereni, u skladu sa osjećanjima i postupcima koji se tumače, a ne neprimjereni tekstu i vještački. Pretjerano i teatralno gestikuliranje najčešće smeta, skreće slušaocu pažnju sa recitovanja, pa je takvo recitovanje često neozbiljno, a ponekad i smiješno.

NOVEMBAR: 4 sastanka

1. Slušanje snimka radio drame (ili recitala)

Uz uvodna objašnjenja o suštini radio drame kao vrste i o temi o kojoj će se govoriti, utvrđuju se i zadaci za slušanje, kao: razvoj radnje, likovi, dijalozi, ideje, izražajnost u kazivanju, akcenti, pauze, muzika i dr. Nakon toga se vodi razgovor o zapažanjima.

2. Upoznavanje govorne umjetnosti iz istorije pozorišta i drame

O unaprijed najavljenoj temi i prema istraživačkim zadacima članova sekcije, daju se kraća uvodna izlaganja, a onda postavljaju pitanja i vodi rasprava. Veoma je važno da se izlaganja temelje na primjerima odlomaka iz kritičkih tekstova i na drugom ilustrativnom materijalu. Na sličan način mogu se obraditi sledeće teme: veliki pozorišni glumci, najveći komediografi i dramatičari, pozorišna tehnika, i td.

Na ovom sastanku se vrše pripreme za kviz takmičenje sa istom temom: dogovara se o koncepciji takmičenja, utvrđuju zadaci za pripremu.

3. Kviz takmičenje iz istorije govorne umjetnosti

Članovi sekcija po grupama, na osnovu unaprijed utvrđenih zadataka, pripremaju pitanja i odgovore iz istorije pozorišne umjetnosti kod nas i u svijetu. Naročitu pažnju posvećuju izboru odgovarajućih vizuelnih i zvučnih ilustracija za svoja izlaganja.

Na kviz takmičenju, u prisustvu publike, gostiju, žirija učenika i nekog stručnog lica (glumca ili sl.), i uz druge zanimljive sadržaje (muzika, recitovanje, i dr.) odvija se takmičenje prijavljenih kandidata – pojedinca ili grupe.

4. Gledanje pozorišnog djela

Članovi sekcije imaju zadatak da prate elemente izražajnog kazivanja: artikulaciju, dikciju, intonaciju, pauzu, mimiku, gestikulaciju i drugo (režiju, glumu, dekor, kostime, šminku, svjetlo, muziku).

5. Razgovor o gledanom

Nakon zajedničkog gledanja pozorišne predstave vodi se razgovor o utiscima i zapažanjima o predstavi kao cjelini i pojedinim elementima.

DECEMBAR: 4 sastanka

1. Izbor i analiza sadržaja i podjela zadataka za pripremu programa povodom Nove godine (npr. recital da bi se djeca opustila i privikla za nastupe).

2. Uvježbavanje sadržaja iz programa za Novu godinu

3. Uvježbavanje sadržaja iz programa za Novu godinu

4. Generalna proba pred nastup za Novu godinu

FEBRUAR: 4 sastanka

1. Izbor i analiza i sadržaja za nastup sekcije povodom Dana žena

2. Uvježbavanje sadržaja za nastup sekcije povodom Dana žena

3. Generalna proba pred nastup povodom Dana žena

Probu obaviti u saradnji sa horom i ostalim sekcijama, najbolje jedan dan prije priredbe, kako bi se obezbijedilo vrijeme za neke korekcije.

4. Podjela novih zadataka za takmičenje

Podjela jedne iste pjesme svim učenicima. Dati im zadatak da samostalno izvrše analizu i utvrde ostale momente značajne za izražajno recitovanje. Dati slobodu samostalne procjene i režije. Iznenadićete se šta sve djeca poslije svega mogu samostalno da urade. Napomenuti da će sledeći sastanak biti takmičenje.

MART: 5 sastanaka

1. Takmičenje

Sprovesti takmičenje između učenika s ciljem podjele novih zadataka predviđenih za razne nastupe (recital, pojedinačne pjesme). Prema rang listi podijeliti nova zaduženja. Tako najuspjeliji takmičar dobija zadatak da spremi recitaciju za opštinsko takmičenje; Grupa recitatora će se spremati za školsko i opštinsko takmičenje, a druga grupa za Dan državnosti, Dan škole i druge prigodne proslave. Time su svi nagrađeni na svoj način.

2. Analiza sadržaja za nastup povodom Dana škole

Podjela uloga, recimo za recital. Akcentovanje značajnih mjesta i utvrđivanje drugih momenata od značaja za izražajno recitovanje (uvježbavanje posebno intonacije i tempa, pauze, mimike i gestikulacije).

3. Generalna proba pred nastup za Dan škole

Uklapanje sa horom i drugim sadržajima.

4. Priprema za takmičenje u recitovanju (govorenju)

Izbor sadržaja, analiza sadržaja, podjela uloga i dr. Odrediti učenike koji će obaviti razgovor sa dramskom sekcijom o obostranoj saradnji. Podjela zadataka oko organizovanja: pisanje plakata, dežurstva, konferansa (tekst konferense sačinice članovi sekcije) i dr. Radi veće zanimljivosti programa pozvati u goste i članove muzičke sekcije, čiji nastup takođe treba planirati.

5. Uvježbavanje sadržaja planiranih za nastup na takmičenju

Obnoviti sve elemente dobrog kazivanja.

APRIL: 4 sastanka

1. Uvježbavanje sadržaja planiranih za nastup na takmičenju

Skrenuti pažnju na sugestivnost u recitovanju, za koju je naročito potrebno uživljavanje u tekst i prirodno, iskreno kazivanje.

2. Školsko takmičenje u recitovanju (govorenju)

Za ovu priliku dobro je pozvati u goste nekog od poznatih glumaca ili režisera iz mjesta. Osim toga, takmičenje osvežavati povremeno i drugim sadržajima – muzika, drama, i dr.

3. Opštinsko takmičenje u recitovanju (govorenju)

Za ovu priliku dobro je pozvati kao podršku i bodrenje sve članove sekcije. Osim toga, potrebno je kritički i samokritički osvrnuti se na izlaganja svih učesnika u takmičenju. I tako se uči.

4. Osvrt na postignute ili nepostignute rezultate na takmičenju

MAJ: 4 sastanka

1. Čajanka

Čajanka je susret sa članovima sekcije prijateljske škole povodom Prvog maja.

Uz čaj, muziku i igru pripremiti nastup recitatora sa sadržajima iz godišnjeg programa rada. U goste pozvati i članove drugih sekcija iz škole (muzičke, literarne, dramske).

2. Susret sa istaknutim glumcem – priprema

U saradnji sa dramskom sekcijom pripremiti posijelo (izbor iz programa, slobodni razgovor o različitim problemima recitovanja i

glume...).

3. Izvještaj za školske novine

Prezentovati rad sekcije i postignute rezultate.

4. Gostovanje na nekoj dječijoj emisiji

Prezentovati rad sekcije i postignute rezultate.

JUN: 1 sastanak

1. Razmatranje izvještaja o radu sekcije

Prijedlog za nagrade i pohvale najboljim recitatorima, istaknutim pojedincima i ostalim učenicima. Gostovanja u emisijama.

Napomena:

Svi časovi su DVOČASOVI!

Riječ, dvije i o organizovanju opštinskih takmičenja

Mnogi organizatori olako shvataju ovaj posao. Treba istaći, da bi neko znao kako se organizuju takmičenja recitatora, prije svega treba da poznaje samo recitovanje, odnosno lijepo kazivanje tekstova, a time i uslove koji su potrebni da bi recitator bio uspješan. Tu se takođe treba držati nekih pravila od kojih ćemo pomenuti najbitnije.

Prvo, ne treba miješati uzrasne grupe takmičara. Pored toga što se stvara velika gužva, i samo takmičenje traje dugo, tako se i recitatori umaraju, gube koncentraciju. Ponekada su sami organizatori krivi što djeca poslije dugog čekanja na red, žele samo „da već jednom završe sa tim“. Ako je moguće, najbolje je organizovati takmičenja različitim danima, a ako ne, onda u različitim satnicama da ne bi došlo do podudaranja termina za nastup.

Drugo, voditelji često prave katastrofalne greške u cilju „opuštanja takmičara pred nastup“, postavljajući kojekakva pitanja nevezana za recitovanje. Time samo dekoncentrišu učesnika, zbunjuju ga, pa se često desi da počnu recitovanje onako kako nijesu planirali i time „pogube konce“. Voditelj je dužan da prije nastupa uzme podatke o recitatoru, i to: ime prezime, naziv škole iz koje dolazi, naziv recitacije i ime pisca, i, obavezno, ime i prezime mentora učenika (a koje najčešće izostane). Na samom takmičenju voditelj predstavi učenika tim podacima i ustupa mu mjesto kao takmičaru. Za sva ostala pitanja ima vremena dok žiri zasijeda.

Treće, ne mala greška organizatora je u insistiranju recitovanja uz mikrofonski sistem, vjerovatno misleći da će se takmičari tako bolje čuti! Većina djece nema iskustvo korišćenja mikrofona pa se često stvara mikrofonija. Ni prethodne dvominutne probe pred mikrofonom ne garantuju dobro recitovanje. Pored toga, ni boja glasa, ni ostali elementi ne mogu se dobro istaći kao slobodnim glasom. Tako često neki povišen ton u recitovanju izgleda na mikrofonu kao vrisak. Na kraju, dovoljno je da organizator obezbijedi mir u sali, a sale su dovoljno akustične (jer za to i služe), da slušaoci znaju kulturu ponašanja u sali, i mikrofonski sistem nije ni potreban. Pored toga, već smo rekli, recitator ne treba da počne da recituje dok ne osjeti potpunu tišinu i skoncentriše se.

Dalje, izbor žirija je jako bitna stavka. I tu postoje pravila koja često zanemarujemo, pa žiri sastavljamo u zadnjem minutu. U žiriju treba da budu eminentni profesori jezika i književnosti, sintaksičari, lingvisti, glumački prvaci, pedagozi sa iskustvom u radu s djecom, odnosno, one osobe koje najbolje poznaju umjetničko govorenje, recitovanje, kao oblik reproduktivne umjetnosti, koji poznaju jezik, njegovu ljepotu i značenja, i koji imaju znanja da procijene dječiji talenat i uzrasne i psihološke mogućnosti poniranja u tkivo teksta. Nerijetko se u praksi događa da u žiriju sjede osobe nekompetentne za procjenu dječije darovitosti i postignuća u lijepom kazivanju tekstova, što dezavuiše dječiji trud i razvija nekritički odnos prema ovoj vrsti pedagoško-umjetničkog rada s djecom. Tako smo katkad svjedoci paradoksa da u žiriju sjede ljudi koji i sami loše poznaju sopstveni jezik, koji se bave poslovima po vokaciji nesrodnim sa umjetnošću, čime se samo takmičenje profaniše, a time i ugled škole. Na sreću, nije uvijek tako, pa mladi pobjednici u recitovanju svoj dar i trud nastavljaju da nadograđuju na pozorišnim akademijama, u govorništvu i glumištu, u voditeljstvu, na fakultetima koji se bave temeljnim izučavanjem jezika i književnosti. Takmičenje u recitovanju stoga ne smije biti paušalno, već ozbiljno procjenjivano, jer ono može, i često određuje put kojim će se najtalentovaniji takmičari baviti.

I na kraju, nekima i najvažnija sama dodjela nagrada. Poželjno je uručiti nagrade odmah poslije zasijedanja žirija, posebno poslije takmičenja uzrasnih grupa. I šta uručiti!? Najljepši poklon za lijepu izgovorenu riječ je – lijepa pisana riječ, knjiga, ali ne ona sa kojom organizator već godinama ne zna šta će! Treba pokloniti stvarno popularnu i „vrijednu napisanu riječ“. No i pored knjige potrebno je priznanje, tj. diploma i to ne jedna, već dvije. Jedna na ime učenika, a jedna na ime mentora, koji je, u stvari, i najzaslužniji za uspjeh učenika. Tu diplomu mentor daje školi kao svoj doprinos radu i razvoju njegove škole. Ta diploma se skenira i unosi u školski ljetopis. Tako se bilježi svaki značajan momenat iz života škole, a takođe i odaje priznanje tom nastavniku i njegovim zaslugama. (Na žalost, često se dešava da se mentori na takmičenjima sami sklanjaju u stranu i prosto postaju nevidljivi i zaboravljeni od svih, osim od njihovih učenika koji ih uvijek traže pogledima da im drže palčeve, uliju hrabrost.) A diplome katkad ne dobiju ni djeca, a kamoli mentori ili pak, dobiju neke smiješne papire u reklamnoj boji na kome im zahvaljuju na učešću.

Ima u nas primjera dobre prakse, i dovoljno ozbiljnosti s kojom se pristupa dječijem radu i talentu, ali još nam u tom smislu, nedostaje čistote, a čistoti i čestitosti dužnost nam je da naučimo mlade. Organizacija školskih takmičenja ove vrste često su mjera stvari u našem školstvu i mjera odgovornosti prema mladima.